

Born in 1925 the youngest of 10 children. He became a slave labourer in 1942 surviving a series of labour and concentration camps including Auschwitz and Mauthausen. He was finally liberated on April 15th, 1945 from Bergen Belsen. While he never forgot all the evil that happened and all those who were killed in the Shoah, he chose to live his life with tremendous joy, optimism and religious faith. He was zoche to reunite with and later marry the young woman who saved his life. Together, Howard and Nancy Kleinberg raised children, grandchildren and great grandchildren who today are proud members of Klal Yisrael. One grandchild (so far) lives with his family in the state of Israel with hopefully more to follow.

יהי זכרו ברוך.

Shiur is dedicated in memory of Howard Kleinberg, Poland-Toronto

חיים בן צבי וסימה

1925-2020

נפטר כ"ד כסלו תשפ"א

A.E.F. D.P. REGISTRATION RECORD												For coding purposes																							
Original ☐ Duplicate ☒												A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	J.														
(1) REGISTRATION No. 402218222																																			
(2) Family Name Kleinberg		Other Given Names Chaim		(3) Sex M. ☒ Single ☐ Married ☐ F. ☐ Widowed ☐ Divorced ☐		(4) Marital Status		(5) Claimed Nationality Poland																											
(6) Birthdate 3.5.25		Birthplace Karachowice		Province Poland		Country		(7) Religion (Optional) Hebrew		(8) Number of Accompanying Family Members:																									
(9) Number of Dependents:		Kleinberg Herszek		Holzstein		Lina Felda		(10) Full Name of Father		(11) Full Maiden Name of Mother																									
(12) DESIRED DESTINATION Galistone		(13) LAST PERMANENT RESIDENCE OR RESIDENCE JANUARY 1, 1938. Karachowice		Poland																															
(14) Usual Trade, Occupation or Profession Sattler		(15) Performed in What Kind of Establishment		(16) Other Trades or Occupations																															
(17) Languages Spoken in Order of Fluency a. polish b. russian c. jewish		(18) Do You Claim to be a Prisoner of War																																	
(20) Signature of Registrant: W. Kleinberg Ch.		(21) Signature of Registrar: [Signature]		Date: 4.10.45		Assembly Center No. 503																													
(22) Destination or Reception Center:																																			
(23) Code for Issue																																			
Name or Number												City or Village								Province								Country							
He was in Auschwitz #19186												(24) REMARKS He has in Canada 2 sisters & 2 broths																							
Resident of the camp												Wife - Joseph Kleinberg, Maria Fuks, Chaya Ina Toronto								Born newly all															

טו שְׁמִחָנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ שְׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה: וְהַדָּרֵךְ עַל בְּנֵיהֶם טו יִרְאֶה אֶל עַבְדֶּיךָ פְּעֶלְךָ

Rabbi Jay & Ilana Kelman

Rabbi Dr. Benny Lau

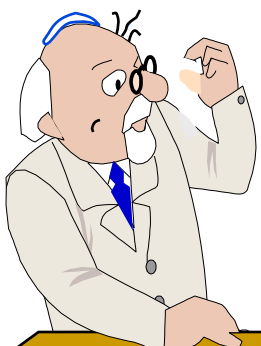
Rabbi Adam Mintz

The Narrative of Sefer Tehillim According to the Contextual Interpretation

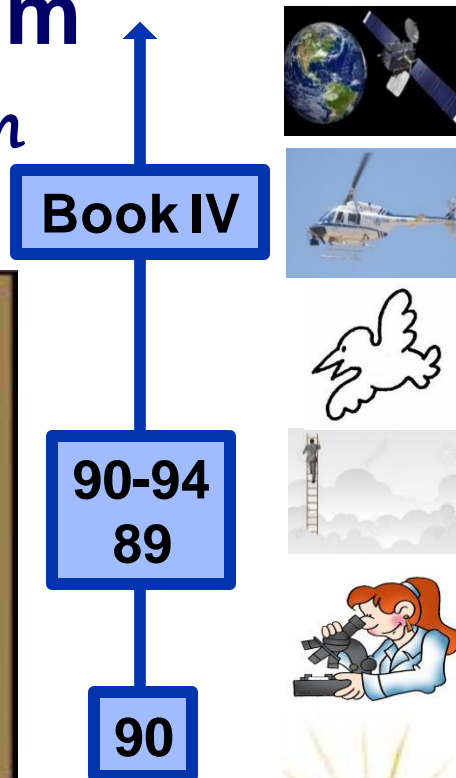
Online syllabus of 30 lectures

Lecture #16

- Book IV – Structure & Story
- The crisis of Mizmor 89 as basis for Book IV
- Moshe Prays for Am Yisrael (Mizmor 90) – Structure & Messages
- Moshe's role in Mizmor 90, Book IV & Tehillim
- Moshe's prayer (Mizmor 90) – Location & Book IV
- DISCUSSION = Review of the Questionnaires

The Book of Psalms
Interpretation &
Teachings

www.tehillim.org.il

Beni Gesundheit

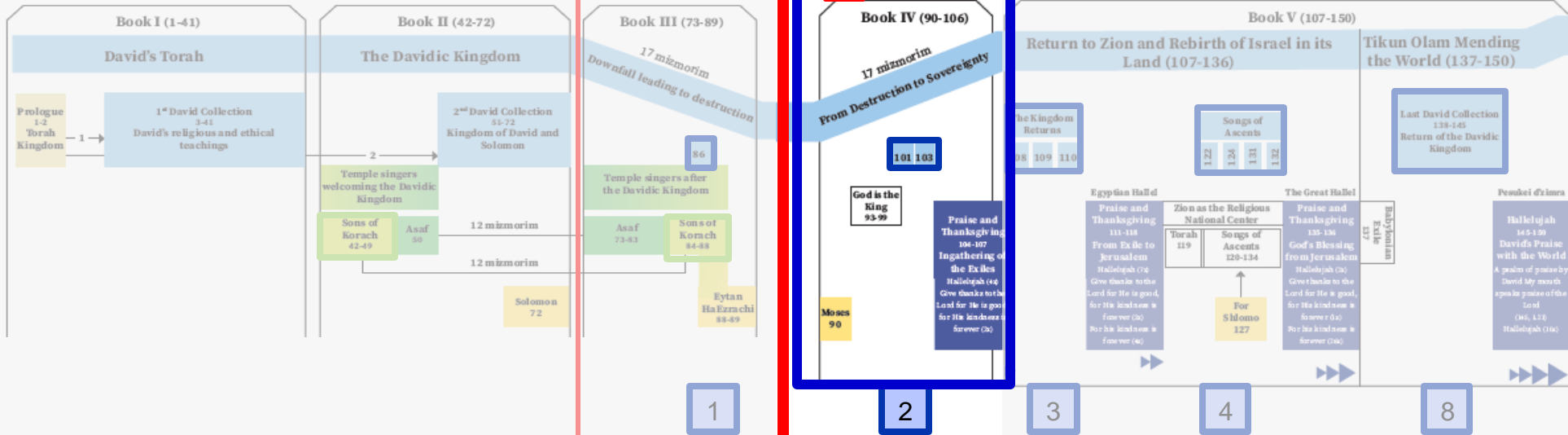
Beni.gesundheit@tehillim.org.il

Ariye Bar Tov, Susan Suna, Audrey Samuels

משה Moshe

1

2

3

4

8

Concluding verses

Blessed be the Lord
God of Israel
from eternity to eternity
Amen and Amen
41, 14

Blessed be the Lord
God,
God of Israel
Who alone does wonders
And blessed is His glorious name
forever
And let the whole earth be filled with His glory
Amen and Amen
72, 18-20

Blessed be the Lord
forever
Amen and Amen
89, 53

Blessed be the Lord
The God of Israel
For eternity to eternity
And let all the people say
Amen
Hallelujah
106, 48

Blessed be the Lord
From Zion
Who dwells in
Jerusalem
Hallelujah
135, 21

Let all who breathe
Praise the Lord
Hallelujah
150, 6

כל הנשקמה
תהללו יה
הללו יה
קיי, 1

ברוך ה'
מנצין
שכן
יורשקם
הללו יה
קליה, 14

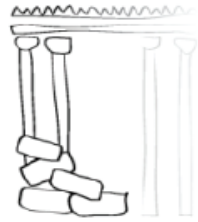
ברוך ה'
אלהי ישראל
מז העולם ועד העולם
ואמר כל האדם
אמן
הללו יה
קיי, 14

ברוך ה'
לעולם
אמן ואמן
סי, 53

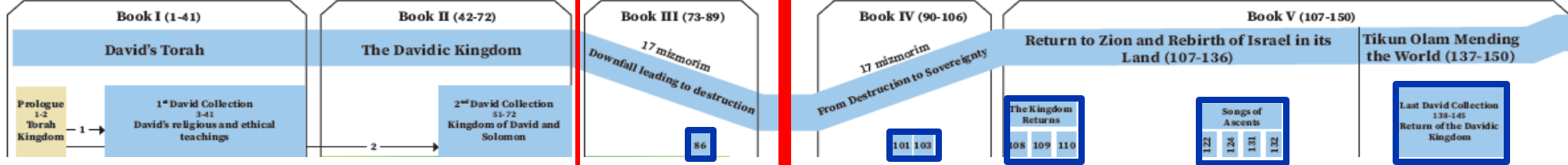
ברוך ה'
אליהם
אלהי ישראל
עשה נקלאות לבדו:
וברוך שם כבודו
לעולם
ויקלא כבודו את כל הארץ
אמן ואמן
כלו תפלות דוד בן ישי
עיי, 14-16

ברוך ה'
אלהי ישראל
מהעולם ועד העולם
אמן ואמן
מיי, 21

התחית

משה
Moshe

ימי שנותינו בהם שבעים שנה (צ', י)
ועל שבעים שנה של גלות בבל נאמר
(רש"י, חסר בכת"י רבים)

57+60

108

נ', טו: וקראני ביום
צרה אחלצך ותכבדני

פ"א, ח: בצרה קראת
ואחלצך אענך בסתר רעם

צ"א, טו: וקראני ואענה עמו
אנכי בצרה אחלצו ואכבדו

ע"ב, ז: יפרח בימיו צדיק

צ"ב, יג: צדיק כתמר יפרח

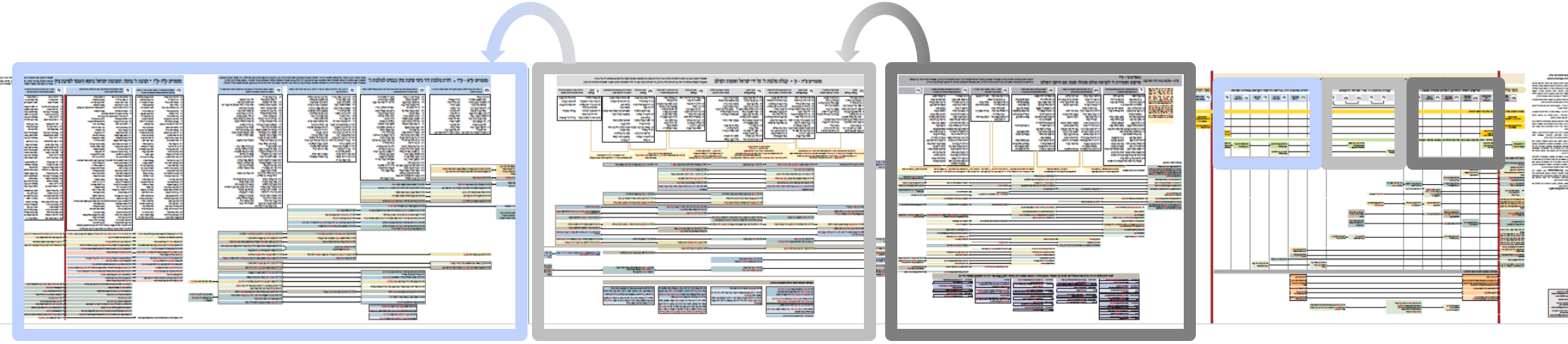
ע"ח, לח: והוא רחום יכפר עון
ולא ישחית והרבה להשיב אפו
ולא יעיר כל חמתו:

ק"ו, כג: ויאמר להשמידם לולי
משה בחירו עמד בפרץ לפניו
להשיב חמתו מהשחית:

ספר רביעי	ספר שלישי	ספר שני
צ"ק"ו	לבני קרח (מ"ב-מ"ט)	לבני קרח (מ"ב-מ"ט)
	לאסף (ע"ג-פ"ג)	לאסף
	לדוד	לדוד
<p>פ"ט פ"ח פ"ז פ"ו פ"ד פ"ג פ"ב פ"א פ"ו ע"ט ע"ח ע"ז ע"ו ע"ה ע"ג</p> <p>הימן ואיתן האזרחי</p> <p>מ"ב-מג מ"ד מ"ה מ"ו-מ"ח מ"ט</p> <p>פ"ד פ"ה פ"ו פ"ז פ"ח</p> <p>מ"ט מ"ח מ"ה מ"ד מ"ג</p> <p>פ"ח פ"ז פ"ו פ"ה פ"ד</p>	<p>פ"ט פ"ח פ"ז פ"ו פ"ד פ"ג פ"ב פ"א פ"ו ע"ט ע"ח ע"ז ע"ו ע"ה ע"ג</p> <p>דברי ה' ישראל צאן מרעיתו של ה' בזמן משה (ע"ז), דוד (ע"ח) והחורבן (ע"ט). התבוננות בימי קדם קציר של האוסף.</p> <p>דברי ה' קינה על החורבן (ע"ד), דברי ה' לשפוט הארץ (ע"ה) ואכן ה' ישפוט רשעים וצדיקים (ע"ו).</p> <p>מלכות דוד ומלכות שלמה (ימות המשיח)</p> <p>נ"א-ע"ב</p> <p>נ"י</p> <p>מ"מ מ"ו-מ"ח מ"ה מ"ד מ"ג</p> <p>מ"ט מ"ח מ"ה מ"ד מ"ג</p> <p>פ"ח פ"ז פ"ו פ"ה פ"ד</p>	<p>פ"ט פ"ח פ"ז פ"ו פ"ד פ"ג פ"ב פ"א פ"ו ע"ט ע"ח ע"ז ע"ו ע"ה ע"ג</p> <p>מלכות דוד ומלכות שלמה (ימות המשיח)</p> <p>נ"א-ע"ב</p> <p>נ"י</p> <p>מ"מ מ"ו-מ"ח מ"ה מ"ד מ"ג</p> <p>מ"ט מ"ח מ"ה מ"ד מ"ג</p> <p>פ"ח פ"ז פ"ו פ"ה פ"ד</p>
<p>ק"ו. כג: ויאמר לה שמידם לולי בפרץ לפניו לה שבתחתי מה שחית:</p> <p>צ"ב. יג: צדיק כתר יפרח</p> <p>צ"ב. י: פי הנה איביר ואבדו</p> <p>צ"א. טו: יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדו</p> <p>צ"א. י: לא תגנה אליך רעה ובגט לא יקרב באהלך</p> <p>ק"ב. כא-כב: לשמע אלקת אסיה לפתח בני תמותה:</p> <p>לספר בציון שם ה' ותהלתי כבודי שלם:</p>	<p>ע"ח. לב. לח: בכל זאת חטאו עוד... והוא רחום יכפר עון ולא שחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו:</p> <p>ע"ט. טו. טז: שפך נעמונו אל הגוים... אל תזקו לנו עונות ראשנים מהר יקדמונו רחמיך... והצילנו וכפר על חטאתינו</p> <p>פ"ג. ג. ב. ו: אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל... עליך ברית יכרתו</p> <p>פ"ג. ג. יח: יבשו ויבהלו עדי עד ויחפרו ויאבדו</p> <p>פ"א. ח: בצרה קראת ואחלצה אענך בסתר רעם</p> <p>פ"ג. ג. יח: גבל ועמון ועמלק פלשת עם ישבי צור</p> <p>ע"ח. ב: לדור אחרון מספרים תהלות ה'</p> <p>ע"ט. יא. יג: תבוא לפניך אנהת אסיר כגדל זרועך הותר בני תמותה... לדר נדר נספר תהלתך:</p> <p>ע"ח. ט: שמע אלהים ויתעבר וימאס מאד בישראל</p> <p>ע"ט. ט. ד. ו: היינו חרפה לשכנינו... עד מה ה' תאנף לנצח תבער כמו אש קבאתך: שפך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך... והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך אדני:</p> <p>פ"ג. יג: למה פרצתי גדריה וארוה כל עברי דרך:</p> <p>פ"ג. יז. יט: ויבקשו שמך ה' כי אתה שמך ה' לבדך</p>	<p>נ"י. ג. ה: יבא אלהינו ואל יחרש... אסףו לי חסדי פרתני בריתי עלי זבח</p> <p>ע"ב. ז: יפרח כימיו צדיק</p> <p>ע"ג. כז: פי הנה רחמיך יאבדו</p> <p>נ"ט. ט: וקראני ביום צרה אחלצך ותכבדני</p> <p>ע"ג. ה. יד: ועם אדם לא יבגשו... ואהי יבגש כל היום ותוכחתי לבקרים:</p> <p>ע"ב. ד. יב. יח. יט. כ: ישפט עניי עם יושעי לבני אביו... כי יציל אביון משוע ועני... עשה נפלאות לבדו וברוך שם כבודו לעולם... כלו תפלות דוד בן ישי</p>
<p>ק"ו. כג: ויאמר לה שמידם לולי בפרץ לפניו לה שבתחתי מה שחית:</p> <p>צ"ב. יג: צדיק כתר יפרח</p> <p>צ"ב. י: פי הנה איביר ואבדו</p> <p>צ"א. טו: יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדו</p> <p>צ"א. י: לא תגנה אליך רעה ובגט לא יקרב באהלך</p> <p>ק"ב. כא-כב: לשמע אלקת אסיה לפתח בני תמותה:</p> <p>לספר בציון שם ה' ותהלתי כבודי שלם:</p>	<p>ע"ח. לב. לח: בכל זאת חטאו עוד... והוא רחום יכפר עון ולא שחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו:</p> <p>ע"ט. טו. טז: שפך נעמונו אל הגוים... אל תזקו לנו עונות ראשנים מהר יקדמונו רחמיך... והצילנו וכפר על חטאתינו</p> <p>פ"ג. ג. ב. ו: אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל... עליך ברית יכרתו</p> <p>פ"ג. ג. יח: יבשו ויבהלו עדי עד ויחפרו ויאבדו</p> <p>פ"א. ח: בצרה קראת ואחלצה אענך בסתר רעם</p> <p>פ"ג. ג. יח: גבל ועמון ועמלק פלשת עם ישבי צור</p> <p>ע"ח. ב: לדור אחרון מספרים תהלות ה'</p> <p>ע"ט. יא. יג: תבוא לפניך אנהת אסיר כגדל זרועך הותר בני תמותה... לדר נדר נספר תהלתך:</p> <p>ע"ח. ט: שמע אלהים ויתעבר וימאס מאד בישראל</p> <p>ע"ט. ט. ד. ו: היינו חרפה לשכנינו... עד מה ה' תאנף לנצח תבער כמו אש קבאתך: שפך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך... והשב לשכנינו שבעתים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך אדני:</p> <p>פ"ג. יג: למה פרצתי גדריה וארוה כל עברי דרך:</p> <p>פ"ג. יז. יט: ויבקשו שמך ה' כי אתה שמך ה' לבדך</p>	<p>נ"י. ג. ה: יבא אלהינו ואל יחרש... אסףו לי חסדי פרתני בריתי עלי זבח</p> <p>ע"ב. ז: יפרח כימיו צדיק</p> <p>ע"ג. כז: פי הנה רחמיך יאבדו</p> <p>נ"ט. ט: וקראני ביום צרה אחלצך ותכבדני</p> <p>ע"ג. ה. יד: ועם אדם לא יבגשו... ואהי יבגש כל היום ותוכחתי לבקרים:</p> <p>ע"ב. ד. יב. יח. יט. כ: ישפט עניי עם יושעי לבני אביו... כי יציל אביון משוע ועני... עשה נפלאות לבדו וברוך שם כבודו לעולם... כלו תפלות דוד בן ישי</p>
	<p>פ"ג. יז. יט: ויבקשו שמך ה' כי אתה שמך ה' לבדך</p>	
	<p>אוסף בשם "א-להים" (מ"ב-פ"ג): חותם בתפילה על הרשעים לבלק שאת ה' ולהכיר בשמו כעליון על כל הארץ:</p>	

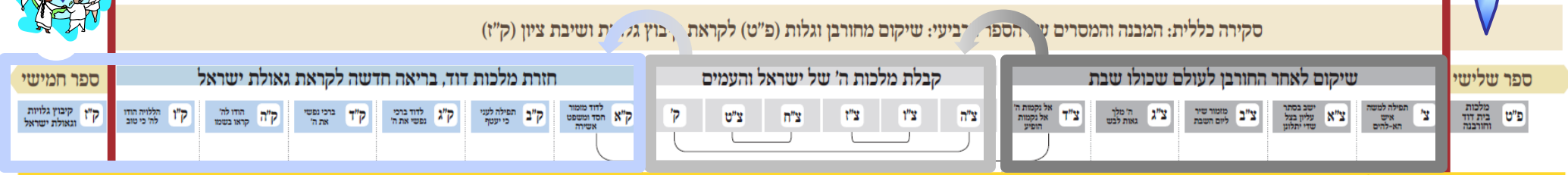
Structure & Message of Book IV (90-106 [-107]) → online poster

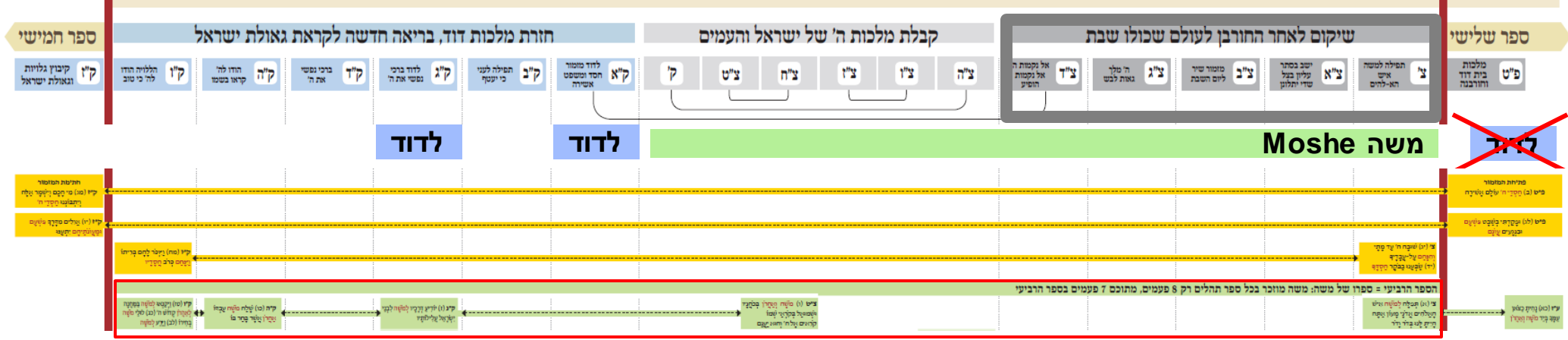
101-106/107
Return of David & Yisrael, Nature, History, Return from the Exile

100-95
Yisrael & Nations – Hashem's Kingdom

94-90
Moshe & Torah – Hashem's Kingdom

סקירה כללית: המבנה והמסרים של הספר החורבן וגלות (פ"ט) לקראת קיבוץ גלויות ושיבת ציון (ק"ז)

Contextuality

External frame of Book IV

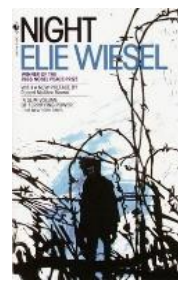
תהלים פ"ט, א-ב: משכיל לאיתן האזרחי: חסדי ה' עולם אשירה לדר ודר אודיע אמונתך בפי:

Psalm 89, 1-2: A contemplation of Eytan the Ezrahite: The kindnesses of the Lord I will sing forever. For all generations, my mouth will make known your faithfulness.

תהלים ק"ז, ז, מג: מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה':

Psalm 107, 43: He who is wise will heed these matters and ponder the kindness of the Lord

Intertextuality

איכה ג', כב-כג: חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו: חדשים לבקרים רבה אמונתך:

Eicha 3, 22-23: Surely, the kindnesses of the Lord never cease! Indeed, His mercies never fail! They are new every morning; great is Your faithfulness.

ישעיהו ס"ג, ז: חסדי ה' אזכיר תהלת ה' כעל כל אשר גמלנו ה' ורב טוב לבית ישראל אשר גמלם כרחמיו וכרב חסדיו:

Isaiah 63.7: The kindnesses of the Lord I will mention, and the praises of the Lord, according to all that the Lord bestowed upon us, and the great good to the house of Israel, which He bestowed upon them according to His mercies and according to His many kind acts.

1. A prayer of Moses, the man of God. O Lord, You have been our dwelling place throughout all generations. 2. Before the mountains were born, and You brought forth the earth and the inhabited world, and from everlasting to everlasting, You are God.

The eternity of God and His creation

3. You bring man to the crushing point, and You say, "Return, O sons of men." 4. For a thousand years are in Your eyes like yesterday, which passed, and a watch in the night. 5. You carry them away as a flood; they are like a sleep; in the morning, like grass it passes away.

The worthlessness of man's life because of God's anger

6. In the morning, it blossoms and passes away; in the evening, it is cut off and withers. 7. For we perish from Your wrath, and from Your anger we are dismayed. 8. You have placed our iniquities before You, [the sins of] our youth before the light of Your countenance. 9. For all our days have passed away in Your anger; we have consumed our years as a murmur. 10. The days of our years because of them are seventy years, and if with increase, eighty years; but their pride is toil and pain, for it passes quickly and we fly away.

A heart of wisdom to understand the number of our days

11. Who knows the might of Your wrath, and according to Your fear is Your anger. 12. So teach the number of our days, so that we shall acquire a heart of wisdom.

God's kindness to His servants and the joy of their lives

13. Return, O Lord, how long? And repent about Your servants. 14. Satisfy us in the morning with Your kindness, and let us sing praises and rejoice with all our days. 15. Cause us to rejoice according to the days that You afflicted us, the years that we saw evil. 16. May Your works appear to Your servants, and Your beauty to their sons.

God's blessing on what we do

17. And may the pleasantness of the Lord our God be upon us, and the work of our hands establish for us, and the work of our hands establish it.

נצחיות ה' והבריאה שלו

אפסות חיי האדם בגלל חרון אף ה'

לבב חכמה למנות ימינו

חסדי ה' לעבדיו ושמחת חיים

ברכת ה' על מעשה ידינו

א	תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים	אֲדַנִּי מֵעוֹן אַתָּה הֵייתָ לָנוּ בְּדֹר וָדֹר:
ב	בְּטָרֶם הָרִים יִלְדוּ	וַתְּחַלְלֵם אֶרֶץ וַתִּבְלֵם
ג	וּמֵעוֹלָם עַד עוֹלָם אַתָּה אֵל:	תִּשָּׁב אָנוּשׁ עַד דְּכֹא
ד	וְתֹאמַר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם:	כִּי אֵלֶיךָ שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ
ה	וְאַשְׁמֹרֶה בַלִּילָהּ:	זָרַמְתֶּם שָׁנָה יְהִיוּ
ו	וְזָרַמְתֶּם שָׁנָה יְהִיוּ	בַּבֶּקֶר יִצִּיץ וְחִלְף:
ז	וּבְבֹקֶר יִצִּיץ וְחִלְף	לְעָרֵב יִמּוֹלֵל וַיִּבְשׁ:
ח	כִּי כָלֵינוּ בְּאֶפֶךָ	וּבְחִמְתֶּךָ נִבְהַלְנוּ:
ט	שִׁתָּה עֹנֹתֵינוּ לְגֹדֶךָ	עָלַמְנוּ לְמֵאוֹר פְּנִיךָ:
י	כִּי כָל יְמֵינוּ פָנוּ בְעֵבְרֶתְךָ	כָּלֵינוּ שְׁנֵינוּ כְמוֹ הַגֶּהֱ:
יא	יְמֵי שָׁנֹתֵינוּ בָהֶם שָׁבְעִים שָׁנָה	וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה
יב	וְרַהֲבֵם עֲמַל וְאָוֶן	כִּי גַז חֵישׁ וְנִעְפָּה:
יג	מִי יוֹדֵעַ עַז אֶפֶךָ	וּכִי־רֵאתֶךָ עֵבְרֶתְךָ:
יד	לְמִנּוֹת יְמֵינוּ כֵּן הוֹדַע	וְנֹבֵא לִבְבִּי חֻכְמָה:
טו	שׁוֹבָה ה' עַד מְתִי	וְהִנַּחֵם עַל עֲבֹדֶיךָ:
טז	שָׁבְעֵנוּ בַּבֶּקֶר חֶסֶדְךָ	וְנִרְנְנָה וְנִשְׁמַחָה בְּכָל יְמֵינוּ
טז	שְׁמַחְנוּ כִּימוֹת עֲנִיתֵנוּ	שָׁנוֹת רָאִינוּ רַעְיָהּ:
יז	וְרֵאָה אֵל עֲבֹדֶיךָ פִּעֲלֶךָ	וְהַדְרֶךְ עַל בְּנֵיהֶם:
יז	וְיִהְיֶה נֶעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ	וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ
	וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָה:	

מזמור צ' סופיות האדם ונצחיות ה' - שיקום ישראל לאחר

א	תפלה למשה איש האֱלֹהִים	החורבן
	אֲדַנִּי מַעֲוֵן אֶתָּה הֵייתָ לָנוּ בְּדָר וָדָר:	
ב	בְּטָרֶם הָרִים יְלָדוּ	ותחולל ארץ ותבל
	וּמַעֲוֹלָם עַד עוֹלָם אֶתָּה אֵל:	
ג	תִּשָּׁב אָנוּשׁ עַד דָּכָא	ותאמר שובו בני אדם:
ד	כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינַיִךְ	כיום אתמול כי יעבר
	וְאַשְׁמֹרֶה בַלְיָלָה:	
ה	זָרַמְתָּם שָׁנָה יְהִיוּ	בבקר כחציר יחלף:
ו	בַּבֶּקֶר יֵצֵץ וְחִלֵּף	לערב ימולל ויבש:
ז	כִּי כְלִינֹו בְּאַפָּךְ	ובחמתך נבהלנו:
ח	שֶׁתָּה עֹונֹתֵינוּ לְנִגְדֶךָ	עלמנו למאור פניך:
ט	כִּי כֹל יְמִינוּ פָנוּ בְעֵבְרֹתֶךָ	כלינו שנינו כמו הגה:
י	יְמֵי שָׁנֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה	ואם בגבורת שמונים שנה
	וְרָהֲבָם עֲמַל וְאוֹן	כי גז חיש ונעפה:
יא	מִי יוֹדַע עַז אֶפֶךְ	וכיראתך עברתך:
יב	לְמַנּוֹת יְמִינוּ כֵּן הוֹדַע	ונבא לבב חכמה:
יג	שׁוּבָה ה' עַד מָתִי	והנחם על עבדיך:
יד	שִׁבְעֵנוּ בַּבֶּקֶר חֹסְדֶךָ	ונרננה ונשמחה בכל ימינו
טו	שִׁמְחָנוּ כִּימוֹת עֵינֵינוּ	שנות ראינו רעה:
טז	יִרְאֶה אֵל עַבְדֶּיךָ פִּעֲלֶךָ	והדרך על בניהם:
יז	וְיֵהִי נַעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ	ומעשה ידינו כוננה עלינו
	וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָהוּ:	

נצחיות ה' והבריאה שלו

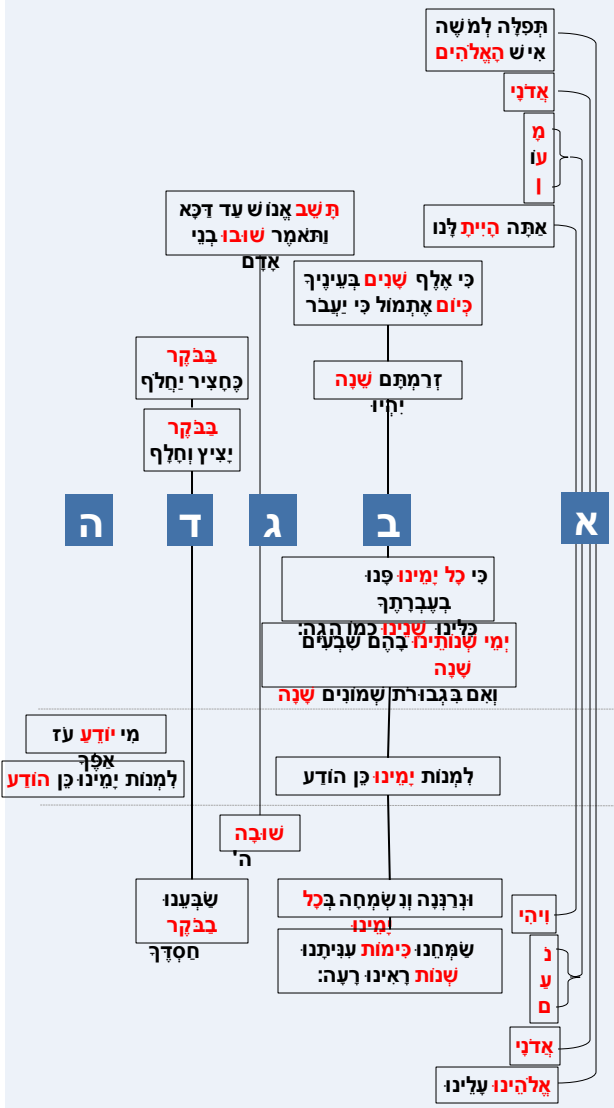
אפסות חיי האדם בגלל חרון אף ה'

לבב חכמה למנות ימינו

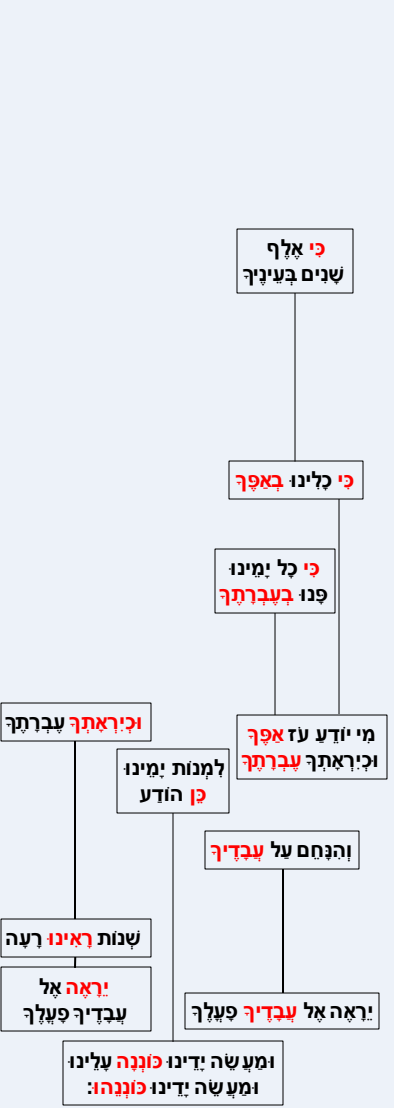
חסדי ה' לעבדיו ושמחת חיייהם

ברכת ה' על מעשה ידינו

חלוקת המזמור: מבנה כיאסטי

שירשורים פנימיים

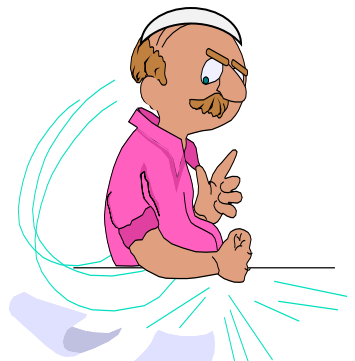

א	תפלה למשה איש האלהים
	אדני מעון אתה היית לנו בדר ודר:
ב	בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל ומעולם עד עולם אתה אל:
ג	תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם:
ד	כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבר ואשמורה בלילה:
ה	זרמתם שנה יהיו בבקר יציץ וחלף בבקר כחציר יחלף:
ו	כי קלינו באפך לערב ימולל ויבש: ובחמתך נבהלנו:
ז	שתי עונתינו לנגדך עלמנו למאור פניך:
ח	כי כל ימינו פנו בעברתך כלינו שנינו כמו הגה:
ט	ימי שנתינו בהם שבעים שנה ואם בגבורת שמונים שנה ורהבם עמל ואון כי גז חיש ונעפה:
י	מי יודע עז אפך וכיראתך עברתך:
יא	למנות ימינו כן הודע ונבא לבב חכמה:
יב	שובה ה' עד מתי והנחם על עבדיך:
יג	שבענו בבקר חסדך ונרננה ונשמחה בכל ימינו:
יד	שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה:
טו	יראה אל עבדיך פעלך והדרך על בניהם:
טז	ויהי נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננה:

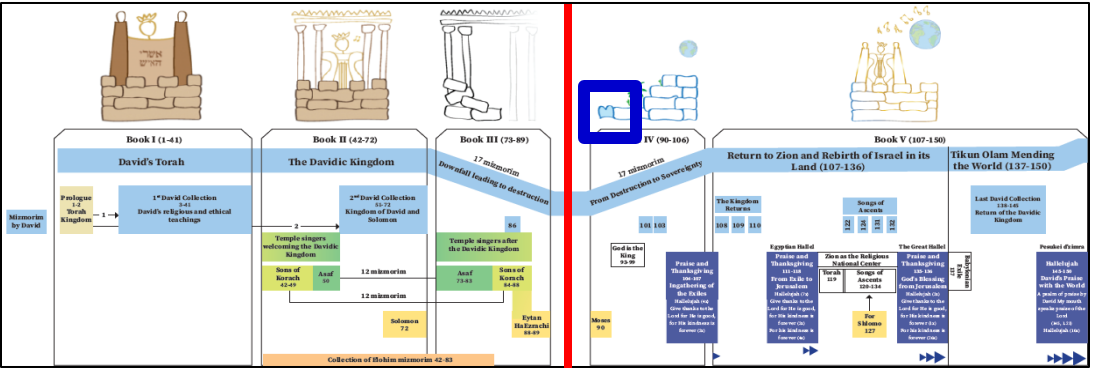
And may the pleasantness of the Lord our God be upon us, and **the work of our hands** establish for us, and **the work of our hands** establish it.

Intertextuality

Moses, the Man of God	דברים ל"ג, א: וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו: תהלים צ', א: תפלה למשה איש האלהים אדני מעון אתה היית לנו בדר ודר: לנו בדר ודר:
Return, Relent /Repent Evil	שמות ל"ב, יב: שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך — תהלים צ', יג. טו: שובה ה' עד מתי והנחם על עבדיך...ראינו רעה
Days, Years Generations Moses, the Man of God Dwelling place	דברים ל"ב, ז: זכר ימות עולם בינו שנות דר ודר... דברים ל"ג, א. כו: וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו... מענה א- להי קדם ומתחת זרעת עולם דברים כ"ו, טו: השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל... תהלים צ', א: תפלה למשה איש הא- להים א- דני מעון אתה היית לנו בדר ודר ומעולם עד עולם אתה א- ל... ימי שנותינו בהם שבעים שנה
Heart/heart of wisdom	מלכים א ג', ו. יב: ויאמר שלמה אתה עשית עם עבדך דוד אבי חסד גדול באשר הלך לפניך באמת ובצדקה ובישרת לבב עמך... הנה עשיתי בדבריך הנה נתתי לך לב חכם ונבון אשר כמוך לא היה לפניך ואחריו לא יקום כמוך: תהלים צ', יב: למנות ימינו פן הודע ונבא לבב חכמה:
Grass Sprouting Wither	ישעיהו מ', ו-ח: קול אמר קרא ואמר מה אקרא כל הבשר חציר וכל חסדו כציץ השדה: יבש חציר נבל ציץ כי רוח ה' נשבה בו אכן חציר העם: יבש חציר נבל ציץ ודבר אלהינו יקום לעולם: תהלים צ', ה-ו: זרמתם שנה יהיו בבקר כחציר יחלף: בבקר יציץ וחלף לערב ימולל ויבש:
Moses prays	ירמיהו ט"ו, א: ויאמר ה' אלי אם יעמד משה ושמואל לפני אין נפשי אל העם הזה — תהלים צ', א: תפלה למשה
Before the mountains Brought forth Earth/world	משלי ח', כה-כו: בטרים הרים הטבעו לפני גבעות חוללתני: עד לא עשה ארץ וחוצות וראש עפרות תבל: תהלים צ', ב: בטרים הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל ומעולם עד עולם אתה אל:

89 → 90 → Book IV
Contextual Interpretation
A response to Ibn Ezra (89)?

מדרש תהלים מזמור צ"א: באברתו יסך לך [ותחת כנפיו תחסה צנה וסחרה אמתו] אמר ר' שמעון בן לקיש: זיין אני עושה לכל מי שהוא עוסק באמיתה של תורה

Midrash Tehillim, Mizmor 91: He will cover you with His pinion (wing). Rav Shimon ben Lakish said, "I will make a weapon for all those who engage in the truth of Torah"

א תפלה למשה איש האלהים
 אדני מעון אתה היית לנו בדר ודר:
ב בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל ומעולם עד עולם אתה אל:
ג תשב אנוש עד דבא ותאמר שובו בני אדם:
ד כי אלף שנים בעניך כיום אתמול כי יעבר ואשמורה בלילה:
ה זרמתם שנה יהיו בבקר יציץ וחלף:
ו כי בלינו באפך ובחמתך נבהלנו:
ז שתה עונתינו לנגדך עלמנו למאור פניך:
ח כי כל ימינו פנו בעברתך בלינו שנינו כמו הגה:
ט ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורת שמונים שנה ורחבם עמל ואון:
יא מי יודע עז אפך וכיראתך עברתך:
יב למנות ימינו פן הודע ונבא לבב חכמה:
יג שובה ה' עד מתי והנחם על עבדיך:
יד שבענו בבקר חסדך ונרננה ונשמחה בכל ימינו:
טו שמחנו בימות עניתנו שנות ראינו רעה:
טז יראה אל עבדיך פעלך וחדרך על בנייהם:
יז ויהי נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו פוננה עלינו ומעשה ידינו פוננהו:

Contextuality

Forever and for eternity

פ"ט, נג: ברוך ה' (מהעולם ועד העולם מ"א, יד) לעולם אמן ואמן: — צ, ב: ומעולם עד עולם אתה אל

Sons of man

פ"ט, מח: זכר אני מה חלד על מה שוא בראת כל בני אדם: — צ, ג: תשב אנוש עד דפא ותאמר שובו בני אדם:

Rage

פ"ט, מז: עד מה ה' תסתר לנצח תבער כמו אש חמתך — צ, ז: כי כלינו באפקך ובחמתך נבהלנו

The light of Your countenance

פ"ט, טו. מו: ה' באור פניך יהלכון... הקצרת ימי עלומי — צ, ח: שתה עונתינו לנגדה עלמנו למאור פניך:

My/Your servants

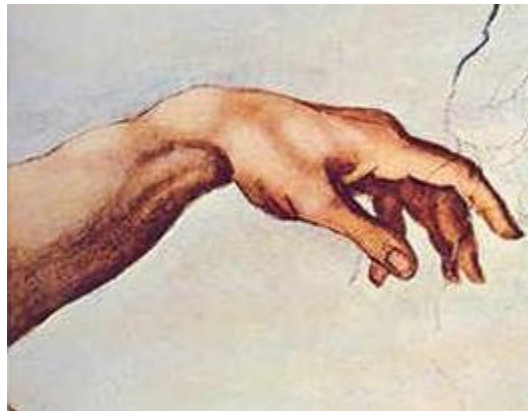
פ"ט, ד. כא. מ. נא: נשבעתי לדוד עבדי... מצאתי דוד עבדי... נארתה ברית עבדך... זכר אדני חרפת עבדיך — צ, יג. טז: והנחם על עבדיך... יראה אל עבדיך פעלך

Sons

פ"ט, לא: אם יעזבו בני תורתי ובמשפטי לא ילכון: — צ, טז: יראה אל עבדיך פעלך והדרך על בניהם

My/our hand will establish

פ"ט, כב: אשר ידי תכון עמו אף זרועי תאמצנו: — צ, יז: ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו

= ספר רביעי

מזמור צ'

ע"ז, כא:

נחית כצאן

עמך ביד

משה ואהרן:

צ', א: **תפלה למשה** איש האלהים אדני מעון אתה היית לנו בדר ודר:

צ"ט, ו: **משה** ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו קראים אל ה' והוא יענם:

ק"ג, ז: יודיע דרכיו **למשה** לבני ישראל עלילותיו:

ק"ה, כו: שלח **משה** עבדו אהרן אשר בחר בו:

ק"ו, טז. כג. לב: ויקנאו **למשה** במחנה לאהרן קדוש ה'... ויאמר להשמידם לולי

משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית...

ויקציפו על מי מריבה וירע **למשה** בעבורם:

משה מתפלל להצלחת עם ישראל

שמות ל"ב, יא: **ויחל משה** את פני ה' א-להיו ויאמר למה ה' יחרה אפך בעמך

אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה

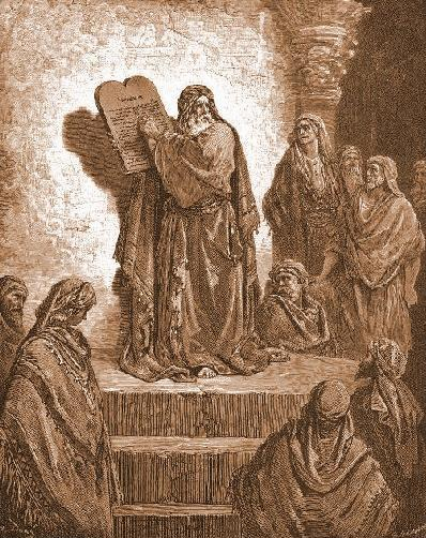
במדבר י"א, ב: ויצעק העם אל **משה ויתפלל** משה אל ה' ותשקע האש

במדבר כ"א, ז: ויבא העם אל משה ויאמרו חטאנו כי דברנו בה' ונבך - **התפלל** אל ה'

ויסר מעלינו את הנחש **ויתפלל משה** בעד העם

דברים ט', כ. כו: ... **ואתפלל** גם בעד אהרן בעת ההוא... **ואתפלל** אל ה' ואמר א-דני ה'

אל תשחת עמך ונחלתך אשר פדית בגדלך אשר הוצאת ממצרים ביד חזקה

משה בספר עזרא "הסופר" ונחמיה

עזרא ג', ב: ... וַיְבַנּוּ אֶת מִזְבֵּחַ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
לְהַעֲלוֹת עָלָיו עֹלוֹת כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים:

עזרא ז', ו: הוּא עֲזָרָא עָלָה מִבָּבֶל וְהוּא סֹפֵר מֵהִיר בְּתוֹרַת מֹשֶׁה ...

נחמיה א', ד-ט: וַיְהִי כִשְׁמַעִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה יָשַׁבְתִּי וְאָבִכָּה וְאֶתְאַבְּלָה
יָמִים... וְלֹא שָׁמַרְנוּ אֶת הַמִּצְוֹת וְאֶת הַחֻקִּים וְאֶת הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוִּיתָ

אֶת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ: זָכַר נָא אֶת הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוִּיתָ אֶת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ לֵאמֹר אַתֶּם תִּמְעָלוּ - אֲנִי אֶפְיֹץ
אֶתְכֶם בְּעַמִּים: וְשַׁבְתֶּם אֵלַי וְשִׁמַּרְתֶּם מִצְוֹתַי וְעָשִׂיתֶם אֹתָם אִם יִהְיֶה נִדְחָכֶם בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם מִשֶּׁם
אֶקְבָּצֶם וְהִבִּיאֹתִים אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי לְשֹׁכֵן אֶת שְׁמִי שָׁם:

ח', א-ו: וַיֵּאֲסֹפוּ כָל הָעָם כְּאִישׁ אֶחָד אֶל הָרְחוּב אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הַמַּיִם וַיֹּאמְרוּ לְעֲזָרָא הַסֹּפֵר לְהִבִּיא
אֶת סֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת יִשְׂרָאֵל: וַיָּבִיא עֲזָרָא הַכֹּהֵן אֶת הַתּוֹרָה לִפְנֵי הַקֹּהֵל מֵאִישׁ
וְעַד אִשָּׁה וְכָל מִבִּין... וְאֲזַנִּי כָל הָעָם אֶל סֵפֶר הַתּוֹרָה: וַיַּעֲמֵד עֲזָרָא הַסֹּפֵר עַל מַגְדָּל עֵץ אֲשֶׁר עָשׂוּ
לְדָבָר... וַיִּפְתַּח עֲזָרָא הַסֹּפֵר לְעֵינֵי כָל הָעָם... וַיְבָרֵךְ עֲזָרָא אֶת ה' הָאֱלֹהִים הַגָּדוֹל וַיַּעֲנוּ כָל הָעָם
אָמֵן אָמֵן ...

ט', יד: וְאֶת שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַיּוֹדְעֵת לָהֶם וּמִצְוֹת וְחֻקִּים וְתוֹרָה צִוִּיתָ לָהֶם בְּיַד מֹשֶׁה עֲבָדְךָ:

י', ל: מִחֲזִיקִים עַל אַחֵיהֶם אֲדִירֵיהֶם וּבָאִים בְּאֵלֶּה וּבְשִׁבּוּעָה לְלַכֵּת בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה
בְּיַד מֹשֶׁה עֶבֶד הָאֱלֹהִים וּלְשִׁמּוֹר וּלְעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹת ה' אֲדַנִּינוּ וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקָּיו:

ספר חמישי

ספר רביעי

ספר שלישי

ק"ז

ק"ז, א:
הודו לה' כי טוב
 כי לעולם חסדו:

ק"ו

ק"ו, א.מח:
הללויה
הודו לה' כי טוב
 כי לעולם חסדו:
להדות לשם קדשך
 ואמר כל העם
אמן הללויה:

ק"ה

ק"ה, א:
הודו לה'
הללויה:

ק"ג

ק"ג, א.כג; ק"ד, א:
ברכי נפשי את ה'
 ק"ד, כג:
ברכי נפשי את ה'
הללויה:

ק"ב

ק"א

צ"ה
 צ"ו
 צ"ז
 צ"ח
 צ"ט
 ק'

צ"ד

צ"ג

צ"ב

צ"א

צ'

פ"ט

קיבוץ גלויות וגאולת ישראל

שיקום עם ישראל מהחורבן ע"פ תורת משה: תשובה (צ'), שמירה (צ"א) ושירה במקדש ה' עם צדיקים אחרים (צ"ב). תיקון העולם ע"י קבלת מלכות ה' של אומות העולם (צ"ג ואילך), ותהילת ה' ע"פ תורתו של דוד המלך (ק"א ואילך), הלל והודאה של "כל העם".

מלכות בית דוד וחורבנה

מדברי חז"ל: מדרש תהלים (מזמור צ'): "אחד עשר מזמורים אמר משה כנגד אחד עשר שבטים, [ואלו הן]: 'תפלה למשה איש הא-להים'... אמר ר' יהושע בן לוי: עד כאן שמעתי, מכאן ואילך את חושב לעצמך" [ילקו"ש יוזאת הברכה': "...מכאן ואילך שב ופשוט לעצמך"]; ראו רש"י, רד"ק, ועוד.

From the words of our Rabbis, of blessed memory: Midrash Tehillim (Psalm 90): "Moses said 11 psalms corresponding to 11 tribes, [and these are]: 'A prayer of Moses, the man of God'... Said R. Yehoshua Ben Levy: "So far I have heard, and from here on, you understand for yourself" [Yalkut Shimoni "And this is the blessing [of the tribes]": "... From here and on, sit and explain to yourself"]; see Rashi, Radak, and others.

צ', א: תפלה למשה איש האלהים אדני מעון אתה היית לנו בדר ודר:

לאחר חורבן מלכות בית דוד (פ"ט) משה מתפלל לעם ישראל (צ') והמשורר מתבונן בתורת ה' ומצטט פסוקים רבים בבחינת "עדתיך נאמנו מאד" (צ"ג ה) ו"מתורתך תלמדנו" (צ"ד ב)

Table with 4 columns and 4 rows of Hebrew text and translations. Each row contains a verse from the Torah and its corresponding translation in English.

צ"ד, יב: אשרי הגבר אשר תיסרנו. יה ומתורתך תלמדנו:

94, 12: Fortunate is the man whom You chastise, Lord, whom You instruct with Your Torah!

ראש השנה י"ז ע"ב

ויעבור ה' על פניו ויקרא א"ר יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו מלמד שנתעטף הקב"ה בשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם

Rosh Hashana 17b: "And the Lord passed by before him and proclaimed" (Exodus 34, 6) - Rav Yochanan said: were it not [explicitly] been written in the verse, it would be impossible to say this [as it would be insulting to God's honor]. The verses teaches us that the Holy One, Blessed Be He, wrapped Himself [in a prayer shawl] like a prayer leader [representing the congregation] and showed Moses the [structure of the] order of [the] prayer. He said to Him: Whenever the Jewish people sin, let them act before Me in accordance with this order. [Let the prayer leader wrap himself in a prayer shawl and publicly recite the thirteen attributes of mercy], and I will forgive them. I am He before a person sins.

אבן עזרא: ... התנבא על מלכות דוד שתפסק והיה בספרד חכם גדול וחסיד וזה המזמור היה עליו קשה ולא היה קורא אותו ולא היה יכול לשמוע בעבור כי זה המשורר ידבר כנגד השם הנכבד קשות...

Rabbi Avraham Ibn Ezra:

...[this mizmor] prophesized about the end of the kingdom of David; there was a great wise and righteous man in Spain, for whom this mizmor was difficult so he would not recite it, and he could not hear it [being said], because the one who wrote it spoke harshly against the Honorable name...

צפון ומיזן אתה בראתם תבור וחרמוז בשמך ירגנו: לך זרוע
 עם גבורה תעז ידך תרום מינך: צדק ומשפט מכון כסאך
 חסד ואמת יקדמו פניך: אשרי העם יודעי תרועה יהוה **באור**
פניך יהלכון: בשמך יגילון כל־היום ובצדקתך ירומו: כי־
 תפארת עזמו אתה וברצונך **תרים קרננו** כי ליהוה מגננו
 ולקדוש ישראל מלפנו: אז דברת בחזון לחסידך ותאמר
 שויתי עזר על־גבור הרימותי בחור מעם: מצאתי דוד עבדי
בשמון קדשי משחתיו: אשר **ידי תכון** עמו אף־זרועי תאמצנו:
 לא־ישא אויב בו ובן־עולה לא יעננו: וכתותי מפניו צדיו
 ומשנאיו אגוף: **ואמונתי וחסדי** עמו **ובשמי תרום קרנו**
ושמתי בים ידו ובנהרות ימינו: הוא **יקראני אבי אתה אלי**
 וצור ישועתי: אף־אני בכור אתנהו עליון למלכי־ארץ: לעולם
 אשמור־לו חסדי ובריתי נאמנת לו: ושמתי לעד זרעו וכסאו
 כימי שמים: אם־יעזבו בניו תורתי ובמשפטי לא ילכון: אם־
 חקתי יחללו ומצותי לא ישמרו: ופקדתי בשבט פשעם
 ובנגעים עונם: **וחסדי** לא־אפיר מעמו ולא **אשקח באמונתי**:
 לא־אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה: אחת נשבעתי
 בקדשי אם־לדוד אכזב: זרעו לעולם יהיה וכסאו כשמש
 נגדי: כירח יכון עולם ועד בשחק נאמן סלה: **ואתה זנחת**
ותמאס התעברת עם־משיחך: נארתה ברית עבדך חללת
 לארץ נדוד: פרצת כל־גדרותי שמת מבצריו מחתה: ששהו
 כל־עברי דרך היה חרפה לשכניו: הרימות ימין צריו **השמחת**
כל־אויביו אף־תשיב צור חרבו ולא הקמתו במלחמה:
 השבת מטהרו וכסאו לארץ מגרתה: הקצרת ימי **עלומיו**
 העטית עליו בושה סלה: ער־מה יהוה **תסתת** לנצח תבער
 כמו־אש **חמתך**: זכר־אני מה־חלד על־מה **שוא** בראת כל־
בני־אדם מי גבר יחיה ולא יראה־מות ימלט נפשו מיד־

פט משפיל לאיתן האזרחי: **חסדי** יהוה עולם אשירה לך ודוד
 אודיע **אמונתך** בפני: כי־אמרת עולם **חסד** ויבנה שמים ותכון
אמונתך בהם: ברתי ברית לבחירי נשבעתי לדוד עבדי: עד־
 עולם אכין זרעך ובנתי לך־דוד **כסאך** סלה: ויודו שמים
 פלאך יהוה אף־אמונתך בקהל קדשים: כי מי בשחק יערך
 ליהוה ידמה ליהוה בבני אלים: אל נערץ בסוד־קדשים רבה
 ונורא על־כל־סביביו: יהוה אלהי צבאות מי־כמוך חסין
 יה **ואמונתך** סביבותיך: אתה מושל **בגאות הים** בשוא גליו
 אתה תשבחם: אתה דפאת כחלל רהב בזרוע עזך פורת
 אויבך: לך שמים אף־לך **ארץ תבל** ומלאה אתה יסדתם:

שְׁאוֹל סֵלָה: אֵיךְ וְחַסְדֵיךָ הָרִאשִׁים וְאֵדְנִי נִשְׁבַּעַת לְדָוִד
 בְּאִמּוֹנְתְךָ: זְכוֹר אֵדְנִי חֲרַפְתָּ עֲבָרֶיךָ שְׂאֵתִי כִּחְלִיקֵי כָּל־רַבִּים
 עַמִּים: אֲשֶׁר חָרְפוּ אוֹיְבֶיךָ וְיְהוָה אֲשֶׁר חָרְפוּ עֲקֻבוֹת מִשִׁיחֶךָ:
 בְּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

סוף הספר השלישי

"יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה" (י)
 ... ועל שבעים שנה של גלות בבל
 נאמר

מחברו: רבנו גרשום מאור הגולה

רש"י "תורה התמימה"

תורה התמימה
 חלי נא פני אל
 שקדי בתחנה
 לרחם עוסקיך
 צאצאי החסידים
 קבוע יקבעו שם
 חזות קרית מועד
 וינחם אבליו

אלפים קדומה
 בעד יונה תמה.
 פני שכן מעונה
 בכל רגע ועונה.
 חברים ותלמידים
 תרביץ למודים.
 נוגי ממועד
 כי בא מועד.

זכר ברית-אברהם ועקרת יצחק.
 והשב שבות אהלי יעקב.
 והושיענו למען שםך:
 אבדנו מארץ טובה בחפזון. ארכו
 הימים ודבר כל-חזון. בישךאל
 תדלו פרזון. במשמנינו שלח רזון.
 ושוב ברחמים על-שארית ישראל.
 והושיענו למען שםך:

גולה אחר גולה. גלתה יהודה
 בלה. דנה כל-היום וכלה. דורש
 ומבקש אין-לה. והשב:

העיר הקדש והמחוזות. היו
 לתרפה ולבזות. וכל-מחמדיה
 טבועות ונגוזות. ואין-שיור רק
 התורה הזאת. ושוב:

וַיִּגַע לֹא־יִקְרַב בְּאַהֲלֶיךָ: כִּי מֵלֹאֲכֹי יִצְוֶה־לְךָ לְשַׁמְרֶךָ בְּכָל־
דְּרֹכֶיךָ: עַל־כַּפַּיִם יִשְׁאוּנֶךָ פֶּן־תִּגְּף בְּאַבְן רִגְלֶךָ: עַל־שַׁחַל וּפְתָן
תִּדְרֹךְ תִּרְמָס כַּפִּיר וְתַנּוּן: כִּי בִי חֶשֶׁק וּפְלִטָהוּ אֲשַׁבְּהוּ
כִּי־יִדַע שְׁמוֹ: יִקְרְאוּ וְאֶעֱנֶהוּ עִמּוֹ־אֲנֹכִי בַעֲרָה אֲחַלְצֶהוּ
וְאֲכַבְּדֶהוּ אֲרֹךְ יָמָיו אֲשַׁבְּעֶהוּ וְאַרְאֶהוּ בִישׁוּעָתִי:

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לַהֲדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּן לְשִׁמְךָ
עֲלִיּוֹן: לְהַגִּיד בְּבִקְרָה חֶסֶדְךָ וְאֱמוּנָתְךָ בְּלִילוֹת: עַל־יַעֲשׂוֹר
וְעַל־נָבֶל עַל־יִגְיוֹן בַּכְּנוֹר: כִּי שִׁמְחַתְנִי יִהְיוּ בַּפְּעֻלָּה בְּמַעֲשֵׂי
יְדֶיךָ אֲרַנֵּן: מִהֲגִדְלוֹ מַעֲשִׂיךָ יְהוָה מֵאֹד עִמְקוֹ מִחֻשְׁבֹּתֶיךָ:
אִישׁ־בַּעַר לֹא יִדַע וְכִסִּיל לֹא־יִבִין אֶת־זֹאת: בְּפִרְחֵי רִשְׁעִים

כְּמוֹ עֹשֵׁב וַיִּצְיָצוּ כַל־פְּעֻלֵי אוֹן לְהַשְׁמֵדֵם עַד־עַד: וְאַתָּה
מֵרוֹם לְעֵלְמָס יִהְיֶה: כִּי הִנֵּה אֵיבֹיךָ יְהוָה כִּי־הִנֵּה אֵיבֹיךָ יֹאבְדוּ
יִתְפָּרְדּוּ כַל־פְּעֻלֵי אוֹן: וְתִרְמָס כְּרָאִים קִרְנֵי בִלְתֵי בִשְׁמוֹן רַעֲנָן:
וְתִבְט עֵינַי בְּשׂוּרֵי בִקְמִים עַל־י מִרְעִים תִּשְׁמַעֲנָה אֲזִנִּי: צְדִיק
כְּתֹמֵר יִפְרַח כְּאֶרֶץ בְּלִבְנוֹן יִשְׁגֶּה: שְׂתוּלִים בְּבֵית יְהוָה
בְּחֻצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יִפְרִיחוּ: עוֹד יִנּוּבֹן בְּשִׁיבָה דְשָׁנִים וְרַעֲנָנִים
יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יִשָּׁר יְהוָה צִוִּי וְלֹא־עֲלָתָה בּוֹ:

יְהוָה מֶלֶךְ גָּאוֹן לִבְשׁ לִבְשׁ יְהוָה עֵץ הַתְּאֵזֶר אֶף־תִּכְוֵן תִּבְלֵ
בְּל־תִּמְוֹט: נִכּוֹן כִּסְאֶךָ מֵאִז מַעֲוֹלָם אֶתָּה: נִשְׂאוּ נְהָרוֹת וְיְהוָה
נִשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דְכִים: מִקְלֹת וּמִים רַבִּים
אֲדִירִים מִשְׁפְּרֵי יַם אֲדִיר בְּמֵרוֹם יְהוָה: עֲדֹתֶיךָ וְנֶאֱמַנּוּ מֵאֹד
לְבִיתְךָ נֶאֱוָה־קֹדֶשׁ יְהוָה לְאַרְךָ יָמִים:

אֶל־נִקְמוֹת יְהוָה אֵל נִקְמוֹת הוֹפִיעַ: הַנְּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הַשֵּׁב
גָּמוּל עַל־גָּאִים: עַד־מַתִּי רִשְׁעִים וְיְהוָה עַד־מַתִּי רִשְׁעִים יַעֲלוּז:
יִבְיָעוּ יִדְבְּרוּ עֲתָק יִתְאַמְרוּ כַל־פְּעֻלֵי אוֹן: עִמְךָ יְהוָה יִדְכָּאוּ
וְנַחֲלַתְךָ יַעֲנוּ: אֲלִמְנָה וְגַר יִהְרְגוּ וּיתוּמִים יִרְצֹחוּ: וַיֹּאמְרוּ לֹא
יִרְאֶה־יְיָ וְלֹא־יִבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב בֵּינוּ בַעֲרִים בַּעַם וְכִסִּילִים

שְׂאוֹל סֵלָה: אִיֶּה חֶסְדֶיךָ הֵרָאשְׁתִּים וְאֲדֹנָי נִשְׁבַּעְתָּ לְדוֹד
בְּאֱמוּנָתְךָ: זְכוֹר אֲדֹנָי חֶרְפוֹ עַבְדֶּיךָ שְׂאֵתִי בְּחִלְקֵי כָל־רַבִּים
עַמִּים: אֲשֶׁר חֶרַף אֹיְבֵיךָ וַיְהוּ אֲשֶׁר חֶרְפוּ עַקְבוֹת מִשִּׁיחֶךָ:
בְּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מַעֲוֹן אֶתָּה הֵייתָ לָנוּ בְּדוֹר
וָדוֹר: בְּטָרְס הָרִים יִלְדוּ וְתַחֲלוּל אֶרֶץ וְתִבְלֵ וּמַעֲוֹלָם עַד־עוֹלָם
אֶתָּה אֵל: תִּשָּׁב אֲנוּשׁ עַד־דָּכָא וְתֹאמַר [שׁוּבוּ כִנְי־אֲדָם]: כִּי
אֵלֶף שָׁנִים בַּעֲיַיִנֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹד וְאֲשַׁמְרָה בְּלִילָה:
זִרְמַתְּ שָׁנָה יִהְיוּ בְּבִקְרָה כַּחֲצִיר יַחֲלֹף: בְּבִקְרָה יִצְיָן וְחֲלֹף
לְעָרֵב יִמּוּלֵל וַיִּבֶשׁ: כִּי־כָלִינוּ בְּאֶפְךָ וּבְחֻמַּתְךָ נִבְהַלְנוּ: שֵׁת
עֹנִיתֵנוּ לְנִגְדֶךָ עַל־מַנּוּ לְמֵאֹד פְּנִיךָ: כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנּוּ בְּעַבְרַתְךָ
כָּלִינוּ שְׁנֵינּוּ כְמוֹ־הֶגְהָה: יָמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בְּהֵם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם
בְּגִבּוֹרֹת וּ שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרַבָּם עָמַל וְאוֹן כִּי־גַז חֵישׁ וְנַעֲפָה:
מִי־יִדַע עֵץ אֶפְךָ וְכִירְאֶתְךָ עַבְרַתְךָ לְמַנּוֹת יָמֵינוּ פֶּן הוֹדַע
וְנִבָּא לִבֵּב חֲכָמָה: שׁוּבָה יְהוָה עַד־מַת וְהִנַּחֵם עַל־עַבְדֶּיךָ:
שִׁבְעֵנוּ בְּבִקְרָה חֶסְדֶיךָ וְנִרְנְנָה וְנִשְׁמַחָה בְּכָל־יָמֵינוּ: שִׁמְחָנוּ
כִּימוֹת עֲמִיתֵנוּ שְׁנוֹת רֵאִינוּ רַעָה: יִרְאֶה אֵל עַבְדֶּיךָ פְּעֻלֶךָ
וְהִדְרֹךְ עַל־בְּנֵיהֶם: וַיְהִי וְנַעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה
יְדֵינוּ כִּנְנוּן עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כִּנְנוּן:

יִשָּׁב בְּסִתְרָה עֲלִיּוֹן בְּעַל שְׂדֵי יִתְלוּנָן: אֹמַר לַיהוָה מַחְסֵי
וּמִצֻּדְתֵי אֱלֹהֵי אֲבֹטְח־בוֹ: כִּי הוּא יִצְיָלְךָ מִפֶּחַ יָקוּשׁ מִדְּבַר
הַוּוֹת: בְּאַבְרָתּוֹ וַיִּסַּךְ לְךָ וְתַחַת־כַּנְּפָיו תַּחֲסֶה צַנָּה וְסַחֲרָה
אֲמַתּוֹ: לֹא־תִירָא מִפֶּחַד לִילָה מִחֶץ יַעֲוֹף יוֹמָם: מִדְּבַר בְּאֶפְל
יִחַלְךָ מִקְטֵב יִשׁוּד צְהָרִים: יִפֹּל מִצִּדְךָ וְאֵלֶף וְרַבָּבָה מִיִּמִּינֶךָ
אֲלִיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בַּעֲיַיִנֶיךָ תִּבְיֵט וּשְׁלַמַּת רִשְׁעִים תִּרְאֶה: כִּי־
אֶתָּה יְהוָה מַחְסֵי עֲלִיּוֹן שְׁמַת מַעֲוֹנֶךָ: לֹא־תֵאֱנָה אֲלִיךָ רַעָה

Summary

- **Book IV – Structure & Story**
- **The crisis of Mizmor 89 as basis for Book IV**
- **Moshe Prays for Am Yisrael (Mizmor 90) – Structure & Messages**
- **Moshe's role in Mizmor 90, Book IV & Tehillim**
- **Moshe's prayer (Mizmor 90) – Location & Book IV**
- **DISCUSSION = Review of the Questionnaires**

www.tehillim.org.il

Beni.gesundheit@tehillim.org.il

5 mizmorim/week
acc/t plan of 929

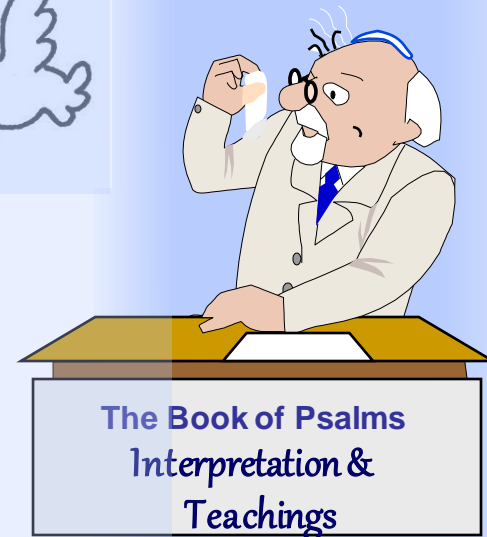
of
lecture

Syllabus of 30 lectures (zoom, live, save on www.tehillim.org.il)

5	1	Contextual Interpretation of Tehillim; Prologue (1-2)
10	2	<u>The structure of Book I (1-41); Unit I (3-14) and 8 as its center</u>
15	3	Unit II (Mizmorim 15-24) and 19 as its center
20	4	Mizmor 18 and II Shmuel 22
25	5	Unit III (Mizmorim 25-34)
30	6	Unit IV (Mizmorim 35-41)
35	7	Mizmor 40 and its intertextuality
40	8	<u>Structure & Story of Books II-III</u>
45	9	Mizmor 47 and Context in 42-49
50	10	Mizmor 51
55	11	Mizmor 50 - prologue for 51 and Collection D2 (51-72)
60	12	Collection D2 and Mizmor 72
65	13	Asaf collections (50, 73-83) - Center of A2 (77-79)
70	14	A2 (73-83) & its intertextuality Mizmor 73
75	15	2nd Bnei Korach collection (84-88) and 89 at the end
80	16	<u>Structure & Story of Book IV - opening with Mizmor 90</u>
85	17	Mizmor 92
90	18	Mizmorim 95-100
95	19	Mizmor 102
100	20	Mizmorim 105-107 - transition from Book IV-V
105	21	<u>Structure & Story of Book V</u>
110	22	Mizmor 107 - structure & context
115	23	Mizmorim 111-112, comparison to Mizmorim 1-119
120	24	Egyptian Hallel (113-118) and the Great Hallel (135-136)
125	25	Mizmor 119 - structure and context
130	26	Mizmorim 120-134 Shirei Hamaalot: Structure & Story
135	27	Mizmor 137 and the last David collection (138-145)
140	28	Mizmor 145 and Pesukei deZimra (146-150)
145	29	Summary - Tehillim as a religious journey
150	30	

Psalms 1-150

30 lectures
Online
www.tehillim.org.il

ספרות מומלצת

מזמור צ'

מאיר וייס "מזמור צ'" בתוך "מקראות כוונתם", ירושלים, ביאליק, תשמ"ח, עמ' 213-196.

- Tate ME Psalms 51-100 (WBC XX), Dallas 1990, 460-71;
- Hossfeld FL, Zenger E: Psalmen 51-100 (HThKAT), Herder, Freiburg/Basel/Wien, 2000, 627-643.
- Schnocks Johannes: Vergänglichkeit und Gottesherrschaft: Studien zu Psalm 90 und dem vierten Psalmenbuch, Berlin-Wien 2002.

מבנה ומשמעות של הספר הרביעי

- Zenger, Erich *Beobachtungen zum Theologischen Programm des 4. Psalmenbuches (Ps90-106) in Israel und Kirche heute : Beitrage zum christlich-juedischen Dialog : fuer Ernst Ludwig Ehrlich / herausgegeben von Marcel Markus, Ekkehard W. Stegemann, Erich Zenger. Freiburg i. Br. : Herder, 1991. 439 p.*
- Robert E. Wallace *The Narrative Effect of Book IV of the Hebrew Psalter*, Studies in Biblical Literature, NY, Peter Lang, 2007, 132 pages.
- Ballhorn, Egbert: *Zum Telos des Psalters : der Textzusammenhang des Vierten und Fünften Psalmenbuches (Ps 90-150)*, 2004, 409 pages.

www.tehillim.org.il

Introductory Note: Questionnaire & How to Learn/Teach Tehillim

Feedback & Thoughts from Questionnaire

Thank you to the 18 people who filled out the questionnaire. Would appreciate it if after this class you can take a minute and reply to the questionnaire

at <https://forms.gle/jgewyocyipqPHQSC8>

✓ Lecture Translations

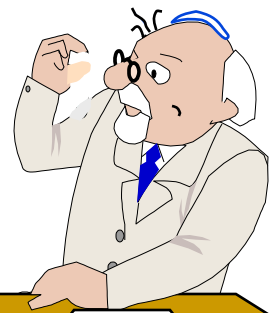
- This week there are additional translations**
- Audrey will discuss the translation process and choices regarding what to translate**

✓ Questions for Dr. Beni

- If a Mizmor reflects words only used in Yehezkel, what is the message I should be getting?**
- Also, as the Mizmorim were sung and accompanied by music, what do we know of the music? It must have enhanced the experience.**
- How does his contextual etc. interpretation and study of Tehillim compare with those that study the poetry and Biblical language of Tehillim?**

✓ Get the Message out, Dreams for Jerusalem

- Educational System, Rabbis & congregations? Please share the link to this course with your friends tehillim.org.il/en**

Introductory note

Questionnaire